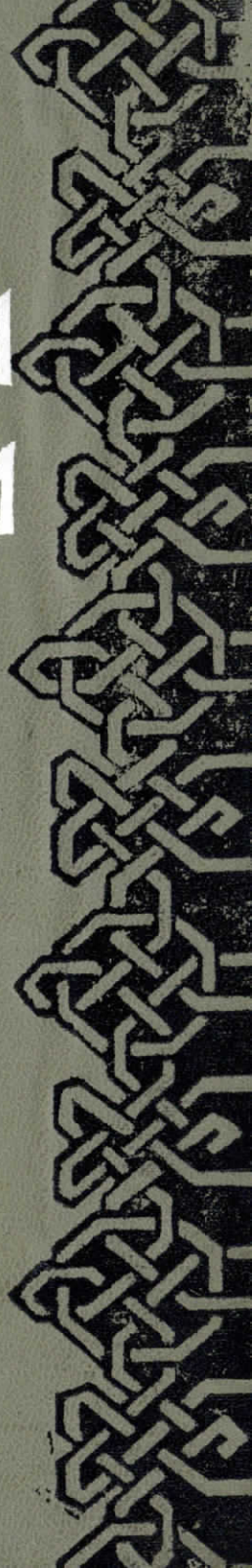

Имадәддин Нәсими

өсәрләри

БАКЫ — 1973

آذربایجان س س ر علملر آکادمیاسی
ریسپوبلیقا الیازمالار فوندى

عمادالدین نسیمی

اثرى

1 جلد

«علم»، نشریاتی
باکی - ۱۹۷۳

آذربایجان س س ر علملر آکادمیاسی
ریسپوبلیقا الیازمالار فوندى

عمادالدین نسیمی

اثرى

1 وچ جلدده

«علم»، نشریاتی
باکی - ۱۹۷۳

مثنوی

دریای محیط جوشه کلدی کون ایله¹ مکان خروشه کلدی
 سرازل اولدی آشکارا عارف نیجه ایلسون مدارا
 هر ذرّه کونش² اولدی ظاهر طوپراغه سجود قیلدی طاهر
 نقاش بیلند³ نقش ایچنده لعل اولدی عیان بدختر ایچنده
 آجی صو شراب کوثر اولدی هر زهر نبات و شکر اولدی*
 تریاک مزاجی طوتدی آغو لوء لوءی مدور اولدی دارو
 کل یر و کوک حق اولدی مطلق سویلردف و چنگ مئی انا الحق
 معشوقیله عاشق اولدی برذات محو اولدی وجود نفی و اثبات
 هر قطره محیط اعظم اولدی هر ذره منسیح و مریم اولدی
 طاش و کسک اولدی وردنیرین فرهاد ایله خرد اولدی شیرین
 مسجود ایله ساجد اولدی وحد⁵ مسجود حقیقی اولدی ساجد⁵

- بیت * 1 | بوردندی 3MT هر ذره کونشیرین 2T کان ایله 1T

- سوز A' واحد 5A تریاق 4JS

علمی - تنقیدی مٹیگ ترتیبی و مقدمه
جهانگیر قهرمان اوفوندور

ره داقتورو: حمید آراسلی

متنك خطاطی ق. آ. دارابادی

ایمانیله کفر برشی اولدی
 شرکت آرادن کوتوردی رحمت
 جان ایله تن اولدک برحقیقت
 اشیا ایکیلکدن اولدی خالی
 ای طالب اگر دکلسن اعمی
 رفع اولدک حجاب ماسوای الله
 غیر اولدک هلاک ووجه قالدک
 کراچوغ ایسه بصیرتک باق
 چون مؤمنه مؤمن اولدک آت
 بیل سن سنی کیم نه جسم جانسن
 هرکیسه کم اسردی بومیدن
 نفسیر تاندک و بیلدک رجبی

تاتلی ایله آچی برمی اولدی ایمان ایله کفر برشی اولدی * T
 کو حقی اوزونکدن 8T کرا و فغ ایسه 7T برکیتی T بر اولدی 6M
 اسپر دورود T مست اولوب 11JS کورسن 10A آنده 9JS
 ربی 15A دلینده 14T چربیلدی 13JS نفسنی 12AJS
 - سوز A' صبی 16A

ای حقدن ایراغ اولان عزازل
 آدمده تجلی قیلدک الله
 شول دیولعین ایلتمدک راه
 شیطان لعینه اوییه زنه فار
 حقدن سنکا لا قطع کلدک¹⁸
 چالندک قیامتک نفیری
 حشرنک کونی کلدک او یخودون¹⁸
 او یخودان اویان که محشر اولدک
 صور اونن ایشتمدک قوللا²⁰ غنک¹⁹
 نشر اولدک اویان قور اولدک میران²³
 چون محرم قل کفی دکلسن
 هرکیسه که تانیدک بوجانی
 یردن چیقک کلدک دابه الارض

کردیودکلسن آدمی بیل * III
 قیل آدمه سجده اولمه کمره
 کور کم نیجه قالدک شویله کمره * IV
 آنک سوزینه اینانمه ای بار¹⁷
 هم واسجد واقتر ب دنیلدک
 ای صاغر ایشتمدک صغیرک
 اینانمز ایسن کوزونکی آچ کور
 کور نیجه زمانه پرشر اولدک
 طایندک بو کور وودن ایانگ²²
 حشر اولدک اینان بیلندک یزدان * V
 بیکانه سن آشنا دکلسن
 بر ذریه صایمادک جهانی²⁵
 اوش وصفی ایدرم سنکا عرض²⁷

واقط چو کلدی 18A نند سوزینی ایشتمه 17JSM بیت 17JSM * IV - بیت III * T
 طایندی 21JS قویدی 20T او یخنی T اولدی 19JS لا قطع کیلدی T
 - بیت * V عیان 24M قویدی قیامت 23A کپوردن A کور وودد 22JS
 سرین ایدرم JS سرین ایدرم 26A صاغدی T 25 - بیت A'
 قرض T 27

فضل ایستریس. حقیقته وار⁴³ سعی ایله دورش و قالمه زینهار * VII⁴⁴
 الفاظ نسیمی کورنه جان در⁴⁵ دریای محیط کن. فکاندر⁴⁶

بیت علاوه در A * VII⁴³ برایشه T برایشه 44 JSM بار 43 MT

شعر - Bz بحر کاندز T درو کاندز 46 JS انفاس 45 MJS

علاوه بیت: AMT

خوش سویلده بو سوزی نسیمی⁴⁷ ارزا ندر آنکا زریله سیمی
 الحق بو نسیمی آیتندن⁴⁷ گل اوخی بو کون نهایتندن
 کائنات ابو الفضل نسیمی⁴⁸ من ستر کلام حق نسیمی
 بر بجره طالو بدور نسیمی⁴⁹ یعنی نیدر اول زریله سیمی

ترک ایله دی 49 M من مطع هذه 48 T صفتندن 47 M

هم خاتم اوله الله فرمان^{28 29} یعنی که منم دیو سلیمان³⁰
 موسی منم اوشر عصا المده³¹ حقدن ازلی قلیج بیلیمده
 مشرکدن ایدر موحده فرق³² ایوای آنکا کیم ایشی اولازرق³¹
 خلقونک آننه باصر عصای^{33 34} یعنی که بیلنک بو استواری
 نیچونکه بو استواده درحق³⁵ اول مالک ملک وحی مطلق³⁶
 حقدن بو صراط مستقیم³⁷ بیل سنکه بو در حقتک نعیمی
 هم جنت و حور و هم لقادر رحمان ایله عرش استوادر
 کرسن کیچه سن بو استوادر³⁸ آزاد اولاسن قمر بلادن³⁹
 یوزنک بو جهندن اولده بیضا⁴⁰ من فضل الهنا تعالی * VI
 آدم توکلی حق اولده بیلکل^{41 42} مسجود حقیقه سجده قیلکل * VII

چوکون 30 JS بیلیمده 29 T - سوز A' ایله T آند 28 JS

33 JSMT برور 32 T اوله میند 31 T اوشر بکون M بو کون منم T

بیلکلکه 37 JST حقی 36 JSM یعنی که 35 MT برور 34 T ایینه

بیت * VI غم 39 JST چون 38 A' SJMT بول سن که M

قیدی حق T حق بولدی 41 JS آدم دکل و A' آدم در تجلی 40 T

بیت علاوه در A' * VII بیل 42 T

ای حق اهلی یقینمشر بوخبر
 نفسنی کییکه بیلدء بولدء حقی
 ای حقی استیان کل انسان اول²
 کردلرسنک سعادت ابدء
 سکر اولدء قاپوسی⁴ اوچمانک
 طوبی آغاچنک ندریمیشی
 حور و غلمان ندن عبارتد⁸
 کوثر و سلسبیل ماء معین
 نه دیمکدر بونی بیان ایله¹⁰
 نه عسلدر نه ماء و خمر ولبن¹¹
 بونلرنک اصلنی ندن دریل

که بیلن نفسنی در اهل نظر
 نفسنی بیلیمانلر اولدء شقی
 قره طاش اولمه لعل و مرجان اول
 طاموی³ بیلکه نیچون اولدء یدء
 ینه⁵ دورد اولدء سیلی ارمانک⁷
 حق آنی ار یارتدء یوخسه دش
 هو یا منهو⁹ نیه اشارتدر
 مقصد صد قیله مقام امین
 بونهان سرنی عیان ایله
 شوککه قراندء حق دیدر روشن
 کسر نه شیطان سن اولمه اکری¹²¹³

تاموسی JS 4 دوزخ فی 3T بود 2T 1T
 صویج JS 3 سویله 7A'M اوت 6T یانر 5T
 موغنی 10T هومن هو 9MTJS 1 اشارتدور 8T بارچه T
 کورنه شیدنسن 12A خمریال لبن 11T بکا JS بنکا M
 سین 13T اولمه شیطانکبی T

بونلری بیلین نه بیلنش اوله
 هرکه بیلدء بو انجه اسراری¹⁵
 فانی اولدء اوزندن اولدء حق¹⁶
 عشق و معشوق و عاشق اولدء یار¹⁷¹⁸
 ای نسیمی سوزنکدر آب حیات
 نه بیلور دکمه جانور جاننی¹⁹²⁰

آدی آتک ایوی یقلمش اوله
 قودی الدن جهان غداری
 بیلدیکم جمله حق ایشم مطلق
 لیس فی الدار غیرنا دیتار
 ایچمیان آنی قالدء فی الظلمات
 خضره صور خضره آب حیوانی *

قریدی 16 MT یقین بر 15 JS کیمکه 14 MTJS

ادکمه 19 T بریار 18 T اولدیلا 17 T

— شعر * B2 جاننی دور 20 T

: علاوه بیت T

کیمکه بیلدی موغنی اول افسان دور

سلما بات که موغنی شیطان دور

چون طعمه انسان اولور اول روح اول حیوان اولور
 ات و دری ایلاک و قان پس طعمه انسان کلور
 بی اختیار و بی عدد کلور کیدر کم وصل اوله
 تا وصل اولنجه آدمه چندان کیدر چندان کلور
 چون آدمه واصل اولور مقصود آکا حاصل اولور
 اول نطفه دن انسان اولور لؤلؤ کبی غلطان کلور
 چون طعمه انسان اولور انسان و جسم و جان اولور
 پس روح انسانی اولوب چون صورت سجان کلور
 اول عالم اطلاق دن اول شمس دین خلاق دن
 آیرلد و غمیچون ذره وش بودنیه یه نالان کلور

قصیدک سید نسیمی

بو جسم ایوینه طالبا سیر ایدرک چون جان کلور
 بو ایوده باقی صنه کم بر ایکی کون مهمان کلور
 واردر سؤالم چون سنکا ویرکل جواب قالمه طکا
 بو روح قدسی بکا دیکل که سن قند کلور
 چون خاکدن ایدر سفر معدن نبات اولور شجر
 روشن کورر اهل نظر کا اول طعمه حیوان کلور
 چون طعمه حیوان اولور ادا که انس و جان اولور
 انسانه واصل اولمغه بی دست و پا پران کلور

بو عالمه چونکم کلور کسب کمال و معرفت
اتمز اولورسه دمبدم نادان کیدر نادان کلور
چون من لدن علمینه اول اولمادی عالم ای فقیه
اهل نظر اوکنده اول بو جاهل حرمان کلور
شول جاهل و مشرک اولان اول کافر و ابر اولان
دجاله اولدر خرا اولان کورمز که اول جانان کلور
چون معرفتدن خالیدر خالی شوقیل و قالیدر
اول هر زمان بو عرصه ده عربان کیدر عربان کلور
هرکیم کتاب نفسنه اولمادی عالم ای حکیم
آنک وجودینه عدم درسم سنکا یالان کلور

ذرات عالم اولدے چون اول شمس دینک مغزی
اول مصحف جانانیه اشیا قمو تبيان کلور
اول ذات پاکه ماسوا آیات مصحفدر ولی
بو ابنیا و اولیا بیل فی المثل عنوان کلور
اول مصحف بابسمله انسان کاملد کیم اول
هریرده بیل کل کم یقین اول اب اشرو جان کلور
چون مشتری مریخ و شمس نوبتلرین ایدر تمام
زهره عطاردله قمر پس دور ایله کیوان کلور
قالو بلیده لا دین جانلو که آدی جندر
اول بی بصر بودینه دن بی جان کیدر بی جان کلور

حق سوزده انصاف ايله سن آينه نكي صاف ايله سن
شونلر كه بكر اولدى يقين عورت كيدر اوغلان كلور
هر كيكه آدم زاده در ايترنسه انسانه سجود
صورتده آدم معنيه شيطان كيدر شيطان كلور
شول ناخلف كم آدمه كوردنك كم اولمادى خلف
نا بالغ اول اوغلاندر ر آندن بس عد آن كلور
اسم جلالك مظهرى اولان ابد اول اول ازل
ايمانندن آيرو دوشر اول كم كافر طغيان كلور
اسم جمالك مظهرى اولان كشيده دايها
خلق حسن لطف وكرم هم فضليه احسان كلور

كور كم وجود آدمى بعد از فنا نشأت و پروب
هر عضوى بر در لو كياه اولوب قمو بيگان كلور
محبوب ايله محبوبه نناك لعل لب و در ديشي
سنبل صبي عارضى كل ياسمين و نعمان كلور
خال و خط و زلفى آنك جان مصفيدر او قورم
كوردم محقق بي غبار اول نسخله ريحان كلور
اول جانكى صافى دل اولوب كچدى جهاندىن اى صنم
بالله اول هر دم بدم همچون كل خندان كلور
اهل فنا اولسه فنا اقليم هفتنك وارينه
بيلكم حقيقت سوزدرر كم مهدى دوران كلور

شولکم فنادن فی الفنا بولدی اولوب صاحب قران
آنکا بو خلقتک اکثری انصار و هم اعوان کلور
اقلیمده بیل فانی اولان اهل سلوکنک زمره سی
دارا و بهس کیقباد یا خسرو و خاقان کلور
بو کثرتنک آیاتنی اول وحدته ایر کوری کور
مشکر در اولکم تا ابد بی عهد و بی پیمان کلور
بر ذره آیر و کورن اول شمس دیندای قمر
بیل وحدتنک اقلیمنه بی دین و بی ایمان کلور
هر بر علومنک کرچه کم وارد مقامی آزوجو
علم لدنی اوقویان درویش کید رسالطان کلور

بیل بو علوم نشأتنک پایانی یوقدر طالبا
چونکم بو بجزنک قطره سی دریای بی پایان کلور
هر سالکنک کم آینی مردانه باصمربو یوله
ایماندن آیر و دوشر اول کم کافر و شیطان کلور
ایماننک اهلای دایما شوکتده در بلغمی سن
شرك اهلنه کور کم سزا مامله حزن افغان کلور
زریکی قلبنک صافی ایت سن کوهر صرافیننک
اول عادلنک فضلی ایله چون اوزنیه میزان کلور
اوقو کتاب نفضنکی دیلنکله عینک صاغیکن
قومه بکونی یارینه سنکره سنکا پشمان کلور

اهل فساده چوق تعب ایدر سه نوله فضل رب
اهل بیمنوز بیتن آغ اولدک خوش برخوان کلور
اول شمس جاننک یوزینه باخ روش اول درت ختی کور
اوخی که سن کور مشتری همچون مه تابان کلور
سن بو سیردن کچ دخی کل ای تفریح اهل کم
چونکم بوریکک صیمه سن کوردنک که بی امکان کلور
هرنه عمارت ایلسنک بیل ای مهندس کیم یقین
ایدر خراب اولدم آئی بودینه یه ویران کلور
بو لون ورنک بوی قوفانی اولوب کور کم انی
شمس روان هرذره دن بی رنک و بی الوان کلور

رنکیله بوالوان اودر هر جسم ایچنک جان اودر
روشن بوکم اول شمس جان هرذره ده پنهان کلور
چوکاننه جان زلفتک طوب ایله باش جاننکی
چونکم اوشه اوینامغه ایکی جهان میدان کلور
که آدم و خاتم اولور که عیسی مریم اولور
که نمرود و فرعون اولور که موسی عمران کلور
چون وجه حقدن بی خبر اولدک خواجه زموسی
در قاضر بوا فوق الصنوق چون اول شه مردان کلور
سن آدمک و جهینه طوت و جهنک نکا ایله سجود
سیل بو سیلدن کوزکی کم بی عدد پشمان کلور

بودر سبب رتہ ایتکہ شیطان اول لطف استی کم
بوجاودان نعمتہ کور کم نیجہ کفر آن کلور
وحدت میندن سن مدام نوش ایله جانا فارغ اول
کوردنک که اول ساتی جان حوری نسب غلمان کلور
اعمال صالح معرفت علم لنددر کسب ایدین
بی معرفت آدم همان احمق کیدر حقیقان کلور
کل در پاک و صاف اولوب طال وحدتنک دریا^{سنه}
کوچه عدندن بی شمار در و کهر مرجان کلور
سن ای موحد فارغ اول جنک وجدالن کس آنک
جناب وجدالی کیدرر چون حجت و برهان کلور

ای معرفت ذرائی کل صاچ دانہ نک وارن یرہ
فضل خدادن عالمہ چون رحمت باران کلور
قلدی کدای مغتم فضل خدانک نعمتی
ای دیو خناس حسود کور کم انکا عیشخوان کلور *
توحیدی ایکی کورند کوز سز قولاقسز احوالہ
بیلسون که جمله کائنات بر مظهر یزدان کلور
بوندن آبرو بر کمال اولور میکم اول ذوالجلال
ایدر که من سن سن هین شیطانہ اول عصیان کلور
حاشیہ ده: اول حاسد خناسہ کل کور کیم آنکا شہان کلور *

روح القدس کم هرنفس یرد کجه مینک بزخ کچر
اول بی بصراعی صنور کم بوسوزی آسان کلور
کل ای حینی سامع اول سن روح قدسیدنینکا
کورنک یقین چون هرنفس آوازه قرآن کلور

4

کنت کنزنک کنزی واللہ نورنک نوریم
روضه تنک رضوانی و جنات عدنک حوریم
کاف و نونک مبدئی هم کائناتنک منشائی
لامکانک شمسى و بدر و شب² دیجوریم
عالم ذات و صفاتم³ منبع موت و حیات
هم حصار کن فکانم هم آتک⁴ محصوریم
سویلیں هونا طقنک دیلنده مندن اوزکه یوخ
سقف مرفوعنک⁵ اساسی بیتنک⁶ معوریم
نطقله صوتم از لدن تا ابد هم قوتم
حاضریم هر یرده هم حاضر لرنک محصوریم * I
نوحه طوفان منم من هم نجاتم هم هلاک⁹
هم بیهم هم کوهرم هم اول یمنک مسجوریم¹⁰

مرفوعم 5T مینک 4T صفاتی 3T هم شبنک 2B یوزونکی 1T

نطق ایله 8T - بیت 6T* I بیتیم 7T هم آتینک 6T

مسجوریم 10 AT هم من هلاکم هم نجات 9T

ابتدا سز جوهرم قائم بنفسی لا بغیر²⁷
 هم نفیم خالد م هم نعمتک مشکوریم
 هم جمیل هم جمال هم ودودم هم عدد²⁸
 کافره موت و مصیبت هم خلیلک سوریم²⁹
 هم منم وادی مقدس³⁰ هم منم نار شجر
 هم منم نور تجلی هم کلیمک طوریم
 هم جهانم هم جهانک عینی و ماهیتی³¹
 هم خطا و چین و رومنک قیصر و فغفوریم³²
 لوح و تورات و زبور انجیل و فوکان هم³³
 هم کلام ناطقم هم اول رقتک منشوریم³⁴
 هم برات و قدر و اسرا هم صیام و حج و عید³⁵
 هم محرم هم محرم شهرینک عاشوریم
 هم اورن اول نفخه بی هم روح آدم هم ترا³⁶
 هم قیامت صورله هم محشونک محشوریم³⁷
³⁸

دارالمقدس 30 T صوریم T ناریم 29 B عدم 28 T بنفش 27 B

مشهوریم 34 B هم فرقنک 33 B قیصرنک 32 B ملکی 31 B

هم برات 37 B هم نفخه ام B هر نفخه 36 T ابرا 35 B

ناشوریم T ناقوریم 39 B صوریم 38 BT هم ترا ب S

ناظرم هم بی نظیرم هم بصیرم¹¹ هم بصر¹²
 هم ایکی لکدن منزه وحدتک منظوریم
 هم فقیرم هم دیلنچی¹³ هم ملک هم پادشاه
 هم منم اوستاد صنعت¹⁴ هم آتک مزدوریم
 شاهد م¹⁵ شمع شرابم ساقیم¹⁶ هم جام جم
 کوثرم هم سبیلیم هم مینک انکوریم * II
 ظاهر م ظاهرده فاشم مظهرم هم مظهرم¹⁷
 باطنم هرشیده یعنی باطنک مستوریم * III
 هم بقا دار الخلودنک¹⁸ نازیم هم نعمتی
 هم فنا دار الغرورنک¹⁹ داریم منصوریم
 هم خیالم هم نقوشم هم تصور هم صور²⁰
 هم شهودنک غره سی هم عالمک مشهوریم * IV²³
 هم کلام هم ملک هم وحی هم روح القدس
 هم حسابنک ساعتی²⁴ هم یوم حشرنک²⁵ صوریم²⁶

صحت 14 B نوح ایلا طوفان منم 13 T بصر 12 BT بصیرت 11 BT J

- بیت * III مظهری 17 B - بیت * II شاهد م 16 B ساقیم 15 B

مصور 21 T هم حیاتم 20 B دارینک 19 B ذات الخلودینک 18 T

هم عالمک 25 JS غره سی 24 T - بیت JS صوریم 23 T هم یوم حشرنک 22 T

مشهوریم T نوریم 26 B

هم سليمانم هم آنتك ملكتي لاينبغى
 هم سليمانك قوشى هم خاتمنك دستوريم
 كاتبم كلکم دواتم ابجدم لوحم هجا
 نقطه ييم حرفم بوحرفنك سطریم مسطوريم
 هم عناصر هم طبایع هم مرکب هم بسیط
 جمله نك اصلى و فرعى قادرنك مقدریم
 هم ربيعم هم خريفم هم منم صيف و شتا
 هم قيشنك مبرودى اولدیم هم يايينك محرويم
 بغه ام هم آسيابم هم خيرم هم فخير
 سلسبيلنك خمريم خماريم مخموريم
 هم سواد اعظم هم مصر جامع هم محيط
 هم بوجونك كوهى هم لؤلؤ منشوريم
 هم منم مقصود و مقصد هم تمنا هم ديلاك
 هم منم هر شیده ذاكر هم آنتك مذكوريم * V

هم قيشينك پروريم 42 T لوحنك 41 B بولوحينك T حرفم 40 B
 خمارينونك 45 B هم خير 44 JS هم يازيننك 43 T
 هم منم غفران رحمت هم غافونك مغفوريم * B V هم لؤلؤنك مهجوريم 46 B

هم منم هادى و نافع هم منم ضار و مضر
 هم منم غفران و رحمت هم آنتك مغفوريم * VII
 هم طبييم هم عليلم هم علاجم هم سقيم
 هم شفانك صحتى هم نعمتنك رنجوريم
 هم حروفم هم كتابم هم كلامم هم كلميم
 فتحه نك منصوبيم هم كسره نك محرويم
 هم جبل هم كهف هم اصحاب كهفم كلبه
 هم قافم سير غم هم قوشلرنك عصفوريم
 اى نسيى سن دكلسن جمله اولدر جمله اول
 اول كيم ايدر بوزمين و آسمانك نوريم * VII

ضعفت 49 T ضاء و مضر B ضال مضل 48 T مهدى 47 B
 هم علاجم B هم عليم 50 T هم منم مرشیده يعنى ذاكرم مذكوريم VII B
 مشكوريم 54 T علتونك 53 B هم صحيحونك 52 B هم شفام 51 B
 هم قدم 58 JS هم كترتنك 57 B مضمونيم 56 T هم كلميم 55 T
 نورمن هم آسمانك 60 S اولدورايدن كيم 59 B
 - شعر * AMZ VII آسمان هم زمينى T زمين آسمانك B